

ÉLETPÁLYA- ÉPÍTÉS

KOMPETENCIATERÜLET „B”

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
TANÁRI ÚTMUTATÓ

11. évfolyam

A kiadvány az Educatio Kht. kompetenciafejlesztő oktatási program kerettanterve alapján készült.

A kiadvány a Nemzeti Fejlesztési Terv Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program 3.1.1. központi program (Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése a kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira) keretében készült, a sulíNova oktatási programcsomag részeként létrejött tanulói információhordozó. A kiadvány sikeres használatához szükséges a teljes oktatási programcsomag ismerete és használata.

A teljes programcsomag elérhető: www.educatio.hu címen.

Szakmai vezető: Farkas László

Szakmai bizottság: Dr. Klein Sándor elnök, Dr. Balogh Andrásné
Dr. Krisztián Béla, Sum István, Dr. Szenes György

Szakmai lektor: Molnár Cecilia

Alkotó szerkesztő: Tóth Judit

Felelős szerkesztő: Burom Márton

©

Szerző: Tarnay Annamária

Educatio Kht. 2008

TARTALOM

- XI.B.1.1. Ballada happy enddel
- XI.B.1.2. Ágnes asszony tárgyalásán
- XI.B.1.3. Anekdotázzunk
- XI.B.1.4. Hogyan végződhet?
- XI.B.1.5. Pénz és hatalom
- XI.B.1.6. Névkitűzős
- XI.B.1.7. Goriot apó vagy apa?
- XI.B.1.8. Riport
- XI.B.1.9. „Stílusos randevú”
- XI.B.1.10. Ötsoros
- XI.B.1.11. Szólások
- XI.B.1.12. Hiányos mondatok
- XI.B.1.13. Így írtok ti
- XI.B.1.14. Parodizáljunk!
- XI.B.1.15. „Vétkesek közt cinkos, aki néma”
- XI.B.1.16. Édes Anna tárgyalásán
- XI.B.1.17. Kosztolányi Dezső életpálya-pályakép
- XI.B.1.18. Újságírók

BALLADA HAPPY ENDDEL

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Eljátszani a ballada történetét mai környezetbe ültetve, happy end befejezéssel
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Arany János pályaképe A XIX. sz. magyar irodalma
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Arany János: <i>Tengeri-hántás</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Vita, érvelés, empátia, szerepfelismerés, szerep-meghatározás, kreativitás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A feladatot alaposan készítsük elő, hogy a szerepjáték ne torkolljon „bohóckodásba”. Ügyeljünk arra, hogy egyetlen gyerek se maradjon szerep nélkül, illetve arra, hogy senkit ne „nyomjanak el”, valamilyen elmondhassák ötleteiket, javaslataikat.

A szerepjáték elején tisztázzuk a produktum értékelésének szempontjait is.

Néhány javasolt értékelési szempont:

- A megírt produktum műfaja mennyiben felelt meg a műfaji sajátosságoknak.
- A szöveg tartalma és az előadás hangvétele mennyiben illeszkedett egymáshoz.
- A csoport együttműködése
- Egyéni teljesítmények

A végén beszélgetőkörben érdemes meghallgatni a tanulókat, hogy érezték magukat a szerepükben.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Arany János balladái. Sziget Könyvkiadó, Budapest, 2002.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	A „balladai homály” eszközének megvizsgálása a versben. A ballada eljátszása a hiányzó részek beiktatásával.
Tanári instrukciók	Alkossanak a tanulók 5-8 fős kiscsoportokat! Minden csoportban legyen egy riporter és a két főszereplő. A többiek játsszák az „utca emberét”. Készítsenek tévéközvetítést, pl. riportot a ballada alapján. Változtassák a történet végét happy endre! A feladatot frontális munkaformában kezdjük. Ismétljük át közösen, amit a versről tanultunk, kik a szereplők, mit jelentenek a célozgató sorok. A tanulók feladata, hogy tévéközvetítést készítsenek a ballada alapján. Minden csoportban legyen egy riporter és két főszereplő. A többi tanuló eljátszhatja a meginterjúvolt közember szerepét. Adjunk a felkészülésre kb. 10 percet, majd nézzük meg közösen az előadásokat.
Kiemelt készségek, képességek	Szerepfelismerés, szerepmeghatározás, helyzetelemzés, logika, kreativitás
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	
Munkaforma	Heterogén kiscsoport
Módszerek	Szerepjáték, szóbeli szövegalkotás, írásbeli szövegalkotás
Eszközök	MUNKAFÜZET 1. feladat

MUNKAFÜZET

1. FELADAT

Játsszunk!

Készítsetek tévéközvetítést, pl. riportot a ballada alapján!
Változtassátok a történet végét happy endre!

Alkossatok 5-8 fős kiscsoportokat! Minden csoportban legyen egy riporter és a két főszereplő. A többiek játsszák az „utca emberét”.

Arany János

TENGERI-HÁNTÁS

Ballada

Ropog a tűz, messze süt a vidékre,
Pirosan száll füstje fel a nagy égre;
Körülállja egynehány fa,
Tovanyúlik rémes árnya;
S körül-úli a tanyáknak
Szép legénye, szép leánya.

„Szaporán, hé! nagy a rakás; mozogni!
Nem is illik összebúva susogni.
Ki először *piros* csőt lel,
Lakodalma lesz az ősszel.
– Tegyetek rá! hadd lobogjon:
Te gyerek, gondolj a tűzzel.

– Dalos Eszti szép leány volt, de árva.
Fiatal még a mezei munkára;
Sanyarú volt beleszokni:
Napon égni, pirosodni,
– Hüvös éj lesz, fogas a szél! –
Derekának hajladozni.

Deli karcsú derekában a salló,
Puha lábán nem teve kárt a talló;
Mint a búza, piros, teljes,
Kerek arca, maga mellyes,
– Teli a hold, most buvik fel –
Az egész lyány ugyan helyes.

Tuba Ferkó juhót őriz a tájon:
Juha mételyt legel a rossz lapályon,
Maga oly bús... mi nem éri?
Furulyája mindig sí-ri,
– Aha! rókát hajt a Bodré –
Dalos Esztert úgy kíséri.

Dalos Eszti – a mezőre kiment ő,
Aratókkal puha fűvön pihent ő;
De ha álom ért reájok,
Odahagyta kis tanyájok’
– Töri a vadkan az „irtást” –
Ne tegyétek, ti leányok!

Szederinda gyolcs ruháját szakasztja,
Tövis, talló piros vérit fakasztja;
Hova jár, mint kósza lélek,
Ha alusznak más cselédek?...
– Soha, mennyi csillag hull ma! –
Ti, leányok, ne tegyétek.

Tuba Ferkó a legelőt megúnta,
Tovahajtott, furulyáját se fűtta,
Dalos Eszter nem kíséri,
Maga halvány, dala sí-ri:
– Nagy a harmat, esik egyre –
Csak az isten tudja, mér’ ri.

Szomorún jár, tébolyog a mezőben,
Nem is áll jól semmi dolog kezében;
Éje hosszú, napja bágyadt,
Szive sóhajt – csak egy vágyat:
– De *suhogjon* az a munka! –
Te, halál, vess puha ágyat.

Ködös őszre vált az idő azonban,
Török is már a tengerit Adonyban;
Dalos Eszter csak nem jött ki:
Temetőbe költözött ki;
– Az a Lombár nagy harangja! –
Ne gyalázza érte senki.

Tuba Ferkó hazakerült sokára,
Dalos Esztert hallja szegényt, hogy jára:
Ki-kimén a temetőbe
Rossz időbe’, jó időbe’:
– *Kuvikol* már, az ebanya! –
»Itt nyugosznak, fagyos földbe.«

Maga Ferkó nem nyughatik az ágyon,
*Behuny*t szemmel jár-kel a *holdvilágon*,
Muzsikát hall nagy-fenn, messze,
Dalos Eszti hangja közte,
– Ne aludj, hé! vele álmodsz –
Azt danolja: „gyere! jöszte!”

Nosza Ferkó, felszalad a boglyára,
Azután a falu hegyes tornyára;
Kapaszkodnék, de nem éri,
Feje szédül: mi nem éri?...
– Tizenkettőt ver Adonyban:
Elég is volt ma regélni. –”

Lohad a tűz; a legények subába –
Összebúnak a leányok csuhába;
Magasan a levegőben
Repül egy nagy lepedő fenn:
Azon ülve muzsikálnak,
Furulyáznak, eltűnőben.

(1877. július 15.)

ÁGNES ASSZONY TÁRGYALÁSÁN

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Véleményalkotás, vád- és védőbeszéd prezentálása a műben fellelhető viselkedésformák kapcsán
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Arany János pályaképe A XIX. sz. magyar irodalma
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Arany János: <i>Ágnes asszony</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Vita, érvelés, empátia, értékelés-bírálat, véleményalkotás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A feladat előkészítésénél érdemes a vita ismérveiről beszélni. Pl. a közös vitaalapról, az érvekről és az ellenérvekről, a hangnemről, a személyeskedésről stb.

Javasoljuk a vitatkozóknak, hogy készítsenek stratégiát. A stratégiában gyűjtsék össze a vitapartner lehetséges ellenérveit.

Tisztázzuk a vita menetének procedúráját, a szabályokat. Ki, mikor szólalhat meg, ezt hogy jelzi, milyen jogai vannak a vitavezetőnek stb.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Arany János balladái. Sziget Könyvkiadó, Budapest, 2002.

MODULVÁZLAT

Tevékenység

Érvek és ellenérvek megfogalmazása az *Ágnes asszony* című ballada kapcsán. Az érvelés és cáfolás típusainak gyakorlati alkalmazása, vita

Tanári instrukciók

A tanulókat 2 csoportra osztjuk. Az egyik csoport feladata az érvek, a másik csoport feladata az ellenérvek kidolgozása lesz ugyanannak a témának a kapcsán. A kérdés, hogy bűnös-e Ágnes asszony. Ha a diákoknak már van kialakult véleménye a kérdéssel kapcsolatban, abba a csoportba kerüljenek, amelyik a véleményükkel egyezik. Akinek nincs, tetszőlegesen osszuk be, figyeljünk a létszám arányos elosztására.

Adjunk a diákoknak kb. 6-8 percet, hogy felkészüljenek a vitára.

Hívjuk fel a tanulók figyelmét, hogy a vita lefolytatásához nem elegendő a két érvrendszer felállítása, a vita során az érveknek folyamatosan ütközniük kell. Az eredményes érveléshez a vitapartnereknek előre fel kell készülniük ellenfelük várható érvelésére.

A felkészülési idő letelte után ismertessük a tanulókkal a vita lefolytatásának menetét.

Figyeljünk rá, hogy minden tanuló szót kaphasson.

Kiemelt készségek, képességek

Ítéletalkotás, következtetés, érvelés, indoklás

Célcsoport /A differenciálás lehetőségei

Munkaforma

Csoportos

Módszerek

Szerepjáték, vita

Eszközök

MUNKAFÜZET 2. feladat

MUNKAFÜZET

2. FELADAT

ÁGNES ASSZONY TÁRGYALÁSÁN

Bűnös-e Ágnes asszony?

ÉRVEK	
BŰNÖS	NEM BŰNÖS

ANEKDOTÁZZUNK

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A modul célja, hogy gyakoroltassa az elbeszélő szövegek idői és cselekvésstruktúrájának feltárását, és annak mintájára saját életesemények elbeszélésére készítse a gyerekeket. Segítse a szereplési szorongás leküzdését, az ön bemutatás képességének fejlesztését, az információk rendszerezését, a lényegkiemelést.
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Arany János balladái Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Magyar irodalom a XIX. sz. második felében Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Empátia, együttműködés, memória, mesélés, információrendszerezés, ön bemutatás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A „három megy, egy marad” módszer alkalmas saját élmények elbeszélésére, a gyerekek egymással való mélyebb megismerkedésére.

A csoportmunkában minden gyerek vegyen részt, a csoporttagok közösen beszéljék meg az olvasottakat.

A feladat elvégzése után kérjük meg a diákokat, hogy egy és négy között válasszanak maguknak egy számot.

A csoport három tagja (kettes, hármas, négyes számú diák) átül a szomszéd csoport asztalához, hogy megismerkedjék az ő anekdotájukkal.

Az egyes számot viselő diák azonban marad, hogy fogadja a többi csoport tagjait, és elmesélje saját csoportja anekdotáját.

Adott idő után a társai visszatérnek, és akkor a kettes számú diák lesz a vendéglátó, míg az egyes, hármas, négyes számú elindul, hogy egy újabb csoportot látogasson meg.

A folyamat addig zajlik, amíg minden diák volt vendéglátó és látogató is, tehát a csoportok megismerkedtek egymás munkáival.

Ezután minden csoporttag egy másik csoporttag által elmondottakat reprodukálja. Az értékelésnél figyeljünk arra, hogy a reprodukció pontos legyen és lényegre törő.

A történetek reprodukálását lehet „szigorítani”, pl. úgy, hogy egy-egy anekdotát egyetlen mondatban foglaljanak össze a gyerekek.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Bonacci editore, Roma, 1994.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	A csoportok elmesélik egymásnak a három megye, egy marad módszerrel a kártyákon szereplő anekdotákat. Ezek mintájára saját élményeikből hasonlókat mesélnek.
Tanári instrukciók	<p>Az osztályt 4 fős csoportokra osztjuk.</p> <p>A csoportok kihúzzák a kártyájukat, amelyen egy-egy ismert irodalmi személyiség anekdotája olvasható. Adjunk a gyerekeknek kb. 5 percet, hogy elolvassák a kártyákat.</p> <p>Figyeljünk oda, hogy a csoportmunkában minden gyerek részt vegyen, a csoporttagok közösen beszéljék meg az olvasottakat.</p> <p>A feladat elvégzése után kérjük meg a diákokat, hogy egy és négy között válasszanak maguknak egy számot. A csoport három tagja (kettes, hármas, négyes számú diák) átül a szomszéd csoport asztalához, hogy megismerkedjen az ő anekdotájukkal.</p> <p>Az egyes számot viselő diák azonban marad, hogy fogadja a többi csoport tagjait, és elmesélje saját csoportja anekdotáját.</p> <p>Adott idő után a társai visszatérnek, és akkor a kettes számú diák lesz a vendéglátó, míg az egyes, hármas, négyes számú elindul, hogy egy újabb csoportot látogasson meg.</p> <p>A folyamat addig zajlik, amíg minden diák volt vendéglátó és látogató is, tehát a csoportok megismerkedtek egymás munkáival.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Információ-rendszerezés, memória
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Heterogén csoport
Módszerek	Beszélgetés
Eszközök	GYŰJTEMÉNY Anekdotakártyák

Anekdotalártyák

Goethe

Goethe, a Faust szerzője még strassburgi diák korában gyakran sétált a város határain kívül is. Egyszer keskeny ösvényen járt éppen, amikor a vele rossz viszonyban álló diáktársa jött szembe. Az egyik sétálónak feltétlenül ki kellett kerülnie a másikat. A pökhendiségéről híres, kötekedő diák megállt az út közepén, és gőgösen kiáltott oda Goethének:

- Bolondnak nem térek ki!

Goethe erre udvariasan lelépett az út mellé, és így felelt:

- De én igen!

Henrik Ibsen

Henrik Ibsen, a nagy drámaíró egy alkalommal Rómában sétálgatott, amikor fölkelte érdeklődését egy plakát, amelyet nagy tömeg bámult. Közelebb ment, de észrevette, hogy nincs nála az olvasószemüvege. Udvariasan odafordult a mellette álló emberhez:

- Bocsásson meg, uram, megmondaná, mi áll ezen a hirdetésen?

- Sajnálom, kedves uram - válaszolt a másik -, de én is analfabéta vagyok!

Alexandre Dumas

Alexandre Dumas egyik leghíresebb regénye *A három testőr*. A regényben címe ellenére mégis négy testőr szerepel: Athos, Porthos, Aramis és D'Artagnan. Egy olvasó meg is írta Dumas-nak, hogy a regény címében tévedett, mire az író így válaszolt:

„Az irodalomban is, éppúgy, mint az életben, mindig jó, ha hármat ígérnek és négyet adnak; a kellemes meglepetés mindenkinek tetszik.”

Charles Baudleaire

Baudleaire, a híres francia költő egyszer sétája közben találkozott egyik barátjával, Theodore Banville költővel. Azt javasolta neki, hogy menjenek el együtt fürdeni.

El is mentek a fürdőbe, és egy kádas szobát választottak.

Mikor Banville már bent ült a kádban, Baudelaire felkapta barátja összes ruháját, bezárta egy szekrénybe, és fenyegetően így szólt:

- És most felolvasom neked az új, ötfelvonásos tragédiámat!

Csokonai Vitéz Mihály

Nyugtalan lelkű ember volt Csokonai Vitéz Mihály. A csurgói református gimnáziumban is csak néhány hónapig bírta a tanárkodást. A gimnázium igazgatója azonban egyre csak marasztalta a költőt, poétikai hasonlatokkal akart a lelkére beszélni.

- Még a kiszabott versnek is mérték szerint kell mennie...

- Csakhogy én nem vers vagyok, hanem poéta - vágott vissza Csokonai.

Csokonai Vitéz Mihálynak egy alkalommal azt újságolták, hogy váratlanul megszöktették Debrecen egyik polgárának feleségét.

A költő - aki maga is nagy szoknyavadász hírében állt - berzenkedve így válaszolt:

- No, ez már cudarság! Én is megdézsmáltam már más szénáját, de az egész kazlat sosem vittem el!

Molnár Ferenc

Molnár Ferenc jókedvű társasággal vacsorázott egy óbudai vendéglőben. Az asztalok között állandóan ott lábatlankodott egy szemtelen kiscsirke, le-lecsapva a morzsákra.

Molnár nézte egy darabig, majd erélyesen rászólt:

- Hess, mert megrendellek!

HOGYAN VÉGZŐDHET?

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A logikai készség fejlesztése; történetrekonstrukció, jóslás, következtetés
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Arany János balladái Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Magyar irodalom a XIX. sz. második felében Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	Következtetés, rendezés, jóslás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A tanulók feladata, hogy egy-egy szövegrészlet elolvasása után megjósolják az anekdota lehetséges folytatását.

Amikor minden csoport elkészült, közösen ellenőrizzük a megoldásokat.

Figyeljünk rá, hogy minden gyerek szót kapjon, hallgassunk meg több lehetséges megoldást is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Bonacci editore, Roma, 1994.
www.mek.oszk.hu

MODULVÁZLAT

Tevékenység	A történet eseményeinek megjóslása, következtetések és elvárások megfogalmazása
Tanári instrukciók	<p>A feladatot a tanulók csoportokban hajtják végre. Osszuk az osztályt párokra az A-B csoporton belül a differenciálás szempontjai szerint.</p> <p>Ismertessük a feladatot. A tanulók feladata, hogy egy-egy szövegrészlet elolvasása után megjósolják az anekdota lehetséges folytatását.</p> <p>Osszuk ki az első anekdotakártyát, és adjunk a pároknak bekezdésenként 3-4 percet, hogy kidolgozzák az elképzeléseiket.</p> <p>Minden egység után osszuk ki az újabb kártyákat, vagy ha minden kártyát egyszerre odaadtunk az elején, adjunk utasítást a 2. kártya elolvasására.</p> <p>Az A) csoport diákjai szóban rekonstruálják a lehetséges befejezést, a B) csoport tanulóinak a feladata, hogy írásban vázlatot készítsenek az anekdoták kezdése és befejezése közötti logikai kapcsolatokról.</p> <p>Amikor minden csoport elkészült, közösen ellenőrizzük a megoldásokat. Figyeljünk rá, hogy minden gyerek szót kapjon, hallgassunk meg több lehetséges megoldást is.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Következtetés, rendezés, szövegalkotás, jelöletlen okozati kapcsolatok feltárása
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	A) szövegmondásban gyengébb képességű gyerekek B) következtetésben gyengébb képességű gyerekek
Munkaforma	Csoportmunka, pármunka
Módszerek	Magyarázat, érvelés, indoklás, megbeszélés
Eszközök	GYŰJTEMÉNY Anekdotakártyák

Anekdotalakártyák

Winston **Churchill** angol miniszterelnök, aki a II. világháború alatt vezette Nagy-Britanniát, egyszer a következő szavakkal korholt egy ismert újságírót:

- Már magukban sem bízhat az ember!
- Nem értem, sir... - hebegett az újságíró.

Churchill komótosan rágyújtott a szivarjára, pöfékelt egyet-kettőt, majd így válaszolt:

- Már két hete közöltem önnel bizalmasan valamit, és megkértem, hogy hétpecsés titokként

kezelje. És maga .....

Egy tudományt kedvelő angol főúr látogatta meg **downi** otthonában Darwint. Mikor belépett a „híres ember” dolgozószobájába, elcsodálkozott a berendezés puritán egyszerűségén, amit nemcsak dísztelennek tartott, hanem szinte sivárnak is érzett.

- Úgy látom, ön a hasznost elébe helyezi a kellemesnek - jegyezte meg finoman a lord.
- Mylord megállapítása helyes - bólintott Darwin. - Ugyanis .....

.....

A meggazdagodás titka az élelmesség:

A milliomos **Rotschild** bankárról mesélték, hogy gyerekkorában egyik rokonától kapott egy dollárt.

- Mit kell ilyenkor mondani? - szólt rá figyelmeztetően az édesanyja.

- .....

G. B. Shaw híres volt szarkasztikus megjegyzéseiről. Egy alkalommal régi hölgyismereőse panaszkodott az írónak:

- Tegnap a jósnőm azt tanácsolta, hogy este menjek el a kaszinóba, tegyem meg a születési évemet, és nagy pénzt fogok nyerni. El is mentem, de egész este vesztettem.

Shaw tömören így válaszolt:

- Asszonyom, ...

Robert **Burns** skót költőnek meglehetősen hányatott sors, sok gond és kevés pénz jutott osztályrészül. Bár az éhezés és a megpróbáltatások már fiatalon aláásták egészségét, nem könnyen hagyta legyőzni magát. Ha csak tehetette, vidám életmódot folytatott. Szívesen megitta a bort, és mi tagadás, a szépnemet sem vetette meg.

- Nem habzsolja maga túlságosan is az életet? - kérdezte tőle egyszer az orvosa.

- Hát megteszem, ami tőlem telik - mosolyodott el a költő.

- És miről mondana le könnyebben: a borról vagy a nőkről?

- .....

Ludwig van **Beethoven** és Johann Wolfgang **Goethe** 1807-1808 táján együtt üdültek Karlsbadban. A zseniális zeneköltő és a költőzseni összebarátkoztak, s gyakran indultak együtt kocsikirándulásra. Kocsizás közben sokan felismerték a két hírességet, és a járókelők sűrűn lengették feléjük kalapjukat:

- Kínos dolog ez a nagy népszerűség - panaszkodott Goethe -, mindenki köszön nekem...

- Kár ezen bosszankodni - nyugtatta meg Beethoven. - .....

A magyar közönség körében is népszerű olasz színész, Alberto **Sordi** egy rendkívül ostobácska, de gyönyörű szép hölgyel csevegett. Illetve nem is annyira csevegett, mint inkább szelíden túrta, hogy a hölgy csevegjen vele. A szépszájú butuska valahogyan észrevette, hogy a színész nem figyel a beszédére, s neheztelve megjegyezte:

- Hiszen maga ügyet sem vet arra, amit mondok...

- Asszonyom - védekezett Sordi -

.....

A múlt század francia irodalmának egyforma büszkesége a két **Dumas**: apa és fia. Az öreg Dumas leghíresebb, legismertebb művei a „Három testőr” és a „Gróf Monte Christo” sorozat. A fiatal Dumas legjobb műve a „Kaméliás hölgy”, amely **Puccini** „Traviata” című operája szövegekönyvének alapjául is szolgált. Amikor az ifjú Dumas a Kaméliás hölgyet megjelentette, a könyv egyszeriben oly átütő sikert aratott, hogy az író, barátai rábeszélésére színdarab formájában is megírta. Egy kitűnő párizsi színház vette meg a darabot, és a mű ebben a formájában is folytatta diadalútját. Mindjárt a bemutatón meghódította Párizs színházlátogató közönségét. A bemutatón természetesen jelen volt a büszke apa is, és az első felvonás utáni szünetben boldogan vegyült el a közönség közé, hogy fia diadalát élvezze. Egyszer csak elébe állt egy elegánsan öltözött polgár a nejével együtt, megragadta az öreg Dumas kezét, és lelkesen így kiáltott fel:

- Mester! Köszönjük önnek ezt a művet, talán még életben ily csodásat nem írt. Gratulálok az írók fejedelmének!

Dumas végighallgatta a dicsérő szavakat, majd elengedve a fellelkesült újjazdag párnás kezét, szerényen így szólt:

- Köszönöm a gratulációt uram, de

.....

Henrik **Ibsen**, a nagy drámaíró egy alkalommal Rómában sétálgatott, és figyelmét megragadta egy plakát, amelyet nagy tömeg bámult. Közelebb ment, de észrevette, hogy otthon felejtette az olvasószemüvegét. Udvariasan segítséget kért hát a mellette álló embertől:

- Bocsásson meg uram, megmondaná mi áll ezen a hirdetményen?

- Ne haragudjon, kedves uram - sajnálkozott az illető

.....

Liszt Ferenc igen önérzetes művész volt, s a zenét mindennél nagyobb szentségnek tartotta. Egy alkalommal a pétervári udvarban hangversenyezett. Az egyik zenedaráb közepén Miklós cár hangosan beszélgetni kezdett a mellette ülő előkelőséggel. Liszt erre váratlanul abbahagyta a játékot, de olyan feltűnően, hogy maga a cár fordult oda hozzá:

- Mondja, kedves Liszt, miért hagyta abba?

Liszt felállt a zongora mellől, udvariasan

- .....

A GYŰJTEMÉNY MEGOLDÁSA

Winston **Churchill** angol miniszterelnök, aki a II. világháború alatt vezette Nagy-Britanniát, egyszer a következő szavakkal korholt egy ismert újságírót:

- Már magukban sem bízhat az ember!
- Nem értem, **sir...** - hebegett az újságíró.

Churchill komótosan rágyújtott a szivarjára, pöfékelt egyet-kettőt, majd így válaszolt:

- Már két hete közöltem önnel bizalmasan valamit, és megkértem, hogy hétpecsétes titokként kezelje. És maga, újságíró létére mind a mai napig egyetlen sort se írt róla a lapjában.

Egy tudományt kedvelő angol főúr látogatta meg downi otthonában Darwint. Mikor belépett a „híres ember” dolgozószobájába, elcsodálkozott a berendezés puritán egyszerűségén, amit nemcsak dísztelennek tartott, hanem szinte sivárnak is érzett.

- Úgy látom, ön a hasznost elébe helyezi a kellemesnek - jegyezte meg finoman a lord.
- Mylord megállapítása helyes - bólintott Darwin. - Ugyanis én nem ismerek kellemesebbet, mint azt, ami hasznos.

A meggazdagodás titka az élelmesség:

A milliomos **Rotschild** bankárról mesélték, hogy gyerekkorában egyik rokonától kapott egy dollárt.

- Mit kell ilyenkor mondani? - szólt rá figyelmeztetően az édesanyja.
- Hogy kérek még egyet.

G. B. **Shaw** híres volt szarkasztikus megjegyzéseiről. Egy alkalommal régi hölgyismerőse panaszkodott az írónak:

- Tegnap a jósnőm azt tanácsolta, hogy este menjek el a kaszinóba, tegyem meg a születési évemet, és nagy pénzt fogok nyerni. El is mentem, de egész este vesztettem.

Shaw tömören így válaszolt:

- Asszonyom, ezúttal nem kellett volna letagadni azt a szokásos tíz évet.

Robert **Burns** skót költőnek meglehetősen hányatott sors, sok gond és kevés pénz jutott osztályrészül. Bár az éhezés és a megpróbáltatások már fiatalon aláásták egészségét, nem könnyen hagyta legyőzni magát. Ha csak tehetette, vidám életmódot folytatott. Szívesen megitta a bort, és mi tagadás, a szépnemet sem vetette meg.

- Nem habzsolja maga túlságosan is az életet? - kérdezte tőle egyszer az orvosa.
- Hát megteszem, ami tőlem telik - mosolyodott el a költő.
- És miről mondana le könnyebben: a borról vagy a nőkről?
- Ez az évjárattól függ.

Ludwig van **Beethoven** és Johann Wolfgang **Goethe** 1807-1808 táján együtt üdültek **Karlsbadban**. A zseniális zeneköltő és a költőzseni összebarátkoztak, s gyakran indultak együtt kocsikirándulásra. Kocsizás közben sokan felismerték a két hírességet, és a járókelők sűrűn lengették feléjük kalapjukat:

- Kínos dolog ez a nagy népszerűség - panaszkodott Goethe -, mindenki köszön nekem...
- Kár ezen bosszankodni - nyugtatta meg Beethoven. - Lehet, hogy nekem köszönnek.

A magyar közönség körében is népszerű olasz színész, Alberto **Sordi** egy rendkívül ostobácska, de gyönyörű szép hölgyel csevegett. Illetve nem is annyira csevegett, mint inkább szelíden túrta, hogy a hölgy csevegjen vele. A szépszájú butuska valahogyan észrevette, hogy a színész nem figyel a beszédére, s neheztelve megjegyezte:

- Hiszen maga ügyet sem vet arra, amit mondok...
- Asszonyom - védekezett Sordi -, igaz, hogy nem hallgattam arra, amit mond, de gyönyörködve bámulom, ahogy mondja!

A múlt század francia irodalmának egyforma büszkesége a két **Dumas**: apa és fia. Az öreg Dumas leghíresebb, legismertebb művei a „Három testőr” és a „Gróf Monte Christo” sorozat. A fiatal Dumas legjobb műve a Kaméliás hölgy, amely **Puccini** Traviata című operája szövegekönyvének alapjául is szolgált. Amikor az ifjú Dumas a Kaméliás hölgyet megjelentette, a könyv egyszeriben oly átütő sikert aratott, hogy az író, barátai rábeszélésére színdarab formájában is megírta. Egy kitűnő párizsi színház vette meg a darabot, és a mű ebben a formájában is folytatta diadalútját. Mindjárt a bemutatón meghódította Párizs színházlátogató közönségét. A bemutatón természetesen jelen volt a büszke apa is, és az első felvonás utáni szünetben boldogan vegyült el a közönség közé, hogy fia diadalát élvezze. Egyszer csak elébe állt egy elegánsan öltözött polgár a nejevel együtt, megragadta az öreg Dumas kezét, és lelkesen így kiáltott fel:

- Mester! Köszönjük önnek ezt a művet, talán még életben ily csodásat nem. írt. Gratulálok az írók fejedelmének!

Dumas végighallgatta a dicsérő szavakat, majd elengedve a fellelkesült újjgazdag párnás kezét, szerényen így szólt:

- Köszönöm a gratulációt uram, de meg kell vallanom, hogy az csupán fele részben illet meg engem. Én ugyanis nem a darabot alkottam, csak a szerzőt!

Liszt Ferenc igen önérzetes művész volt, s a zenét mindennél nagyobb szentségnek tartotta. Egy alkalommal a pétervári udvarban hangversenyezett. Az egyik zenedarab közepén Miklós cár hangosan beszélgetni kezdett a mellette ülő előkelőséggel. Liszt erre váratlanul abbahagyta a játékot, de olyan feltűnően, hogy maga a cár fordult oda hozzá:

- Mondja, kedves Liszt, miért hagyta abba?

Liszt felállt a zongora mellől, udvariasan meghajolt, és azt mondta:

- Felség! Ha a cár beszél, mindenkinek el kell némulnia.

PÉNZ ÉS HATALOM

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Megtalálni a műben azokat a motívumokat, amelyek rávilágítanak, hogy a pénz és a hatalom – mint motiváció – hogyan alakítja Ádám sorsát a jelenetek során. Képek felismerése, csoportosítása, normakövetés
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Madách Imre életpálya A realizmus
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	Fogalommeghatározás, lényegkiemelés, elemző olvasás, normakövetés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A feladatot végezhetjük csoportbontásban is, ebben az esetben határozzuk meg, melyik csoport dolgozza fel az egyes részleteket.

A problémakör megbeszélésénél ügyeljünk a tapintatos magatartásra, hiszen a gyerekek mindennapjait érintő témáról van szó.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Madách Imre: *Az ember tragédiája*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2003.

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Bonacci editore, Roma, 1994.

MODULVÁZLAT

Tevékenység

Megtalálni a műben azokat a motívumokat, amelyek rávilágítanak, hogy a pénz és a hatalom mint motíváció hogyan alakítja Ádám sorsát a jelenetek során.
Normakövetés

Tanári instrukciók

A feladatot frontális munkaformában kezdjük. A tanulók önállóan oldják meg a feladatot.

Minden tanuló a saját szöveggyűjteményében aláhúzással jelölje, vagy írja ki a füzetbe, hogy melyik színben milyen utalásokat találnak a pénz és hatalom problémakörére.

A feladatot végezhetjük csoportbontásban is, ebben az esetben határozzuk meg, melyik csoport dolgozza fel az egyes részleteket.

Adjunk a gyűjtőmunkára 6-8 percet.

A feladat második részében kérjük meg a tanulókat, hogy hozzanak hasonló példákat a mai hétköznapi életből.

Közösen beszéljük meg a megoldás lehetőségeit, kapjanak teret az egyéni vélemények. Minden gyerek kapjon szót, és mondja el az érzéseit.

A kérdés problematikussága miatt figyeljünk az objektivitásra, moderátorként vezessük le a beszélgetést, esetleges vitákat!

Kiemelt készségek, képességek

Érzelmek kommunikációja, empátia, csoportosítás, normakövetés

Célcsoport/A differenciálás lehetőségei

Egész osztály

Munkaforma

Egyéni munka

Módszerek

Csoportosítás, megbeszélés

Eszközök

MUNKAFÜZET 3. feladat

MUNKAFÜZET

3. FELADAT

Gyűjtsétek ki, hogyan és hol érhető tetten Madách Imre *Az ember tragédiája* című művében a pénz és a hatalom mint motívációs tényező Ádám sorsának alakulásában.

PéNZ	HATALOM

Hozzatok hasonló példákat a hétköznapiakból!

NÉVKITÚZÓS

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A kérdésfeltevés gyakorlása, a mű szereplőinek felismerése, tulajdonságok csoportosítása az elhangzott jellemzések alapján
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Madách Imre életpálya A realizmus
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	Kérdezéstechnika, információ-rendszerezés, szerep- és pozíciómeghatározás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Az alábbi játék alkalmas arra, hogy ellenőrizzük pl. a kötelező olvasmányok ismeretét.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Madách Imre: *Az ember tragédiája*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2003.

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Bonacci editore, Roma, 1994.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	A gyerekeknek a hátukra tűzött szereplő nevét kell kitalálniuk kérdésekkel.
Tanári instrukciók	<p>A feladat ismertetését frontális munkaformában kezdjük.</p> <p>Az osztályt létszámtól függően csoportokra osztjuk. 9 szereplőkártyával dolgozunk, ha ennél több diák játszik egy csoportban, egy szerepet többször is kioszthatunk. Tűzzük fel a gyerekek hátára a szereplőkártyákat. Hívjuk fel a figyelmüket, hogy a játék csak akkor érdekes, ha nem árulják el egymás nevét. Ha ezzel készen vagyunk, indulhat a játék.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A gyerekeknek kérdésfeltevéssel, barkochba játékban kell kitalálniuk, melyik szereplő neve van a hátukra tűzve. Nincs időkeret, a cél a lehető legtöbb információ begyűjtése. 2. Az a tanuló, aki kitalálta, melyik karakter ő, a helyére ül, és tulajdonságlistát készít az elhangzottak és a saját ismeretei alapján.
Kiemelt készségek, képességek	Kérdezéstechnika, információgyűjtés, együttműködés, szerepészlelés
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Heterogén csoport, egyéni munka
Módszerek	Beszélgetés
Eszközök	GYŰJTEMÉNY Szereplőkártyák, biztosítótű

GYŰJTEMÉNY

Szereplőkártyák

Borbála	Kepler	Fáraó
Danton	A rabszolga neje	Miló
Lucia	Tankréd	Londoni polgárlány

GORIOT APÓ VAGY APA?

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Goriot apó jellemzése mint apa, információ-rendszerezés, a tanulók gyerek-szülő viszonyról alkotott vélemények megfogalmazása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> A realizmus irodalma
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Balzac: <i>Goriot apó</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Fogalommeghatározás, szabad asszociáció, jellemzés szempont szerint, információ-rendszerezés, szerep- és pozíciómeghatározás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul feldolgozásában segítenek úgynevezett grafikai szervezők.

A **fürtábra** olyan grafikai szervező, amely gondolatok, információk, fogalmak és a közöttük teremthető kapcsolatok feltárulását mutatja egy adott téma (szó, kifejezés) vonatkozásában. Olyan eljárás, amely a tanulókat egy adott témáról való nyílt és szabad gondolkodásra bátorítja.

A **Venn-diagram** olyan grafikai szervező, amely két vagy több egymást átfedő síkidomból áll, és gondolatok szembeállítására, illetve a közöttük fellelhető átfedés, hasonlóság illusztrálására használható.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Balzac: *Goriot apó*. Európa Diákkönyvtár, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2005.

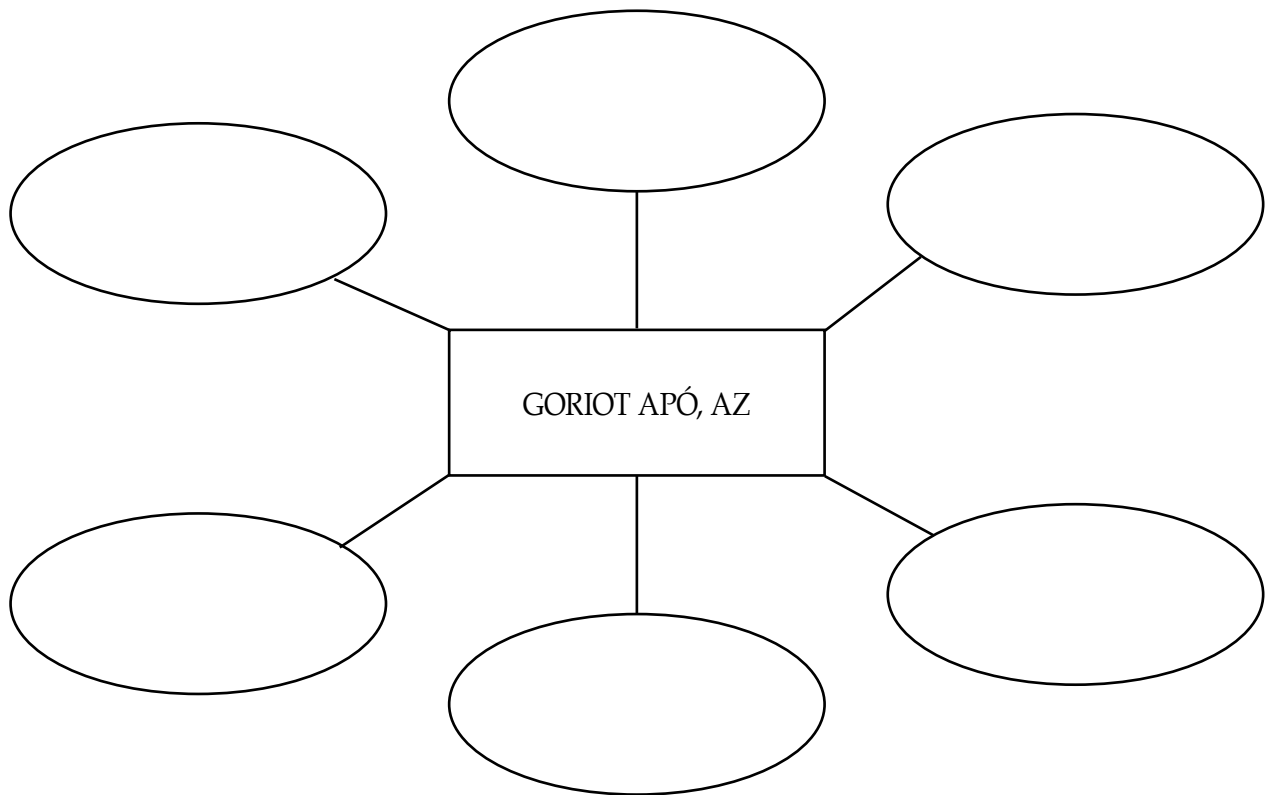
Ur, P.-A. Wright: *Five-Minute Activities*. Cambridge University Press, Cambridge, 1992.

MODULVÁZLAT

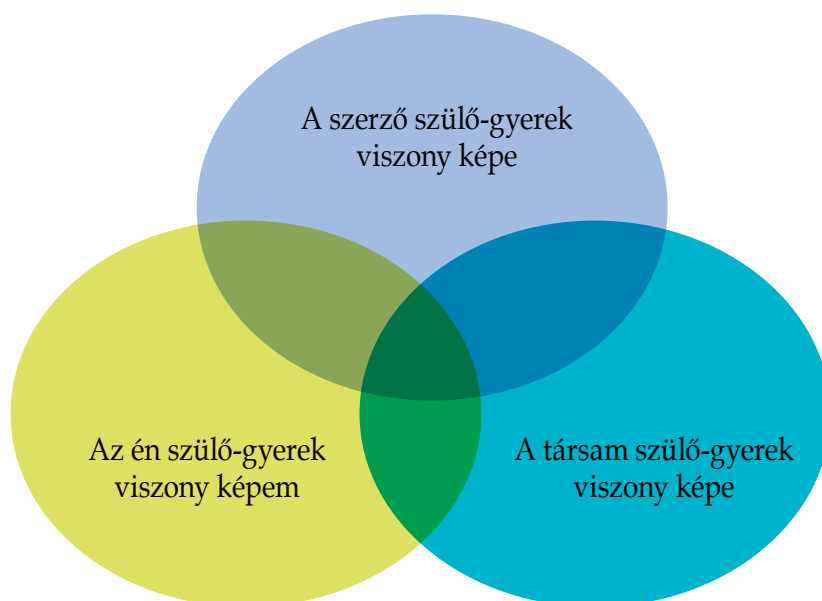
Tevékenység	Fürtábra készítése, asszociációk és definíciók gyűjtése a szülő-gyerek viszony fogalmára, Goriot apó mint apa jellemzése
Tanári instrukciók	<p>A feladatot frontális munkaformában kezdjük. Az osztály tanulóit párokra osztjuk. A gyerekek 3-5 percet kapnak, hogy fürtábra segítségével jellemezzék Goriot apót. Hívjuk fel a tanulók figyelmét, hogy a megadott szempont szerint gondolkodjanak, nem az általános jellemzés a feladat.</p> <ol style="list-style-type: none"> Miután készen vannak, vessék össze saját munkájukat a párjuk jellemzésével. Venn-diagram segítségével gyűjtsék össze, hogyan gondolkodnak ők a szülő-gyerek viszonyról, hogyan a társuk, és hogyan a szerző. Végezetül, az összegyűjtött fogalmak, jellemzők alapján összegezzük, milyen egy igaz barát.
Kiemelt készségek, képességek	Információ-rendszerezés, szerepészlelés, szerepazonosítás
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Egyéni és páros munka
Módszerek	Fürtábra, Venn-diagram, megbeszélés
Eszközök	MUNKAFÜZET 4. feladat

4. FELADAT

Jellemezd Goriót apót az adott szempont szerint!

A Venn-diagram segítségével beszélj meg a pároddal, hogyan jellemezte a szerző, a párod, illetve te magad a szülő-gyermek kapcsolat fogalmát!

RIPORT

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Képzelt riportot készíteni egy bezáró gyár munkásaival a jelenkorban és a XIX. században
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> A szimbolizmus
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: A realizmus Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Kérdésfeltevés, empátia, értékelés-bírálat, véleményalkotás, szerepazonosulás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A ráhangolásnál érdemes feltárni a XIX. század és napjaink társadalmi, történelmi viszonyait. A munkavállalás lehetőségeit és módját.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	Képzelt riportot készíteni egy bezáró gyár munkásaival a jelenkorban és a XIX. században. Gondolatok kifejtése szóban. Irányított kérdésfeltevés
Tanári instrukciók	<p>Osszuk az osztályt 3 fős csoportokra. Mindegyik csoportban legyen egy riporter, egy gyári munkás a XIX. századból és egy mai munkásember. A tanulók feladata, hogy eljátsszanak egy képzeletbeli riportot a szereplőkkel.</p> <p>A feladat megkezdése előtt gyűjtsünk össze közösen néhány kérdéstípust.</p> <p>Hívjuk fel a tanulók figyelmét, hogy figyeljenek oda, hogy a szöveg reális, korhű legyen, valamint stílusában is homogén.</p> <p>A riportok elkészítéséhez adjunk kb. 10 percet. Ha minden tanuló feltette a kérdéseit, és megfelelő választ kapott, beszéljük meg együtt, milyen különbségeket figyeltek meg a két helyzet között, és lezárásként ismételjük át, amit a realizmusról és a realista ábrázolásmódról tanultunk.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Véleményalkotás, alkalmazkodás, helyzetfelismerés, kérdésfeltevés, szerepjáték
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	
Munkaforma	Páros munka
Módszerek	Beszélgetés, szerepjáték
Eszközök	A gyerekek által készített kérdéskártyák

„STÍLUSOS RANDEVÚ”

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Egy randevú eljátszása a kártyán szereplő stílusban. A diákok előhívják és rendszerezik a különféle stílusjegyekről, stílusjellemzőkről tanultakat. Szerepjáték és a formai játék megismerése, szóbeli szövegalkotás, információkiegészítés, csoportkohézió fejlesztése
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	A realizmus irodalma Ady Endre versciklusai
Modulkapcsolódási pontok	Szélesebb környezetben: A XIX sz. irodalmi stílusirányzatai Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	Szerepészlelés, alkalmazkodás, információ-rendszerezés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A feladat megkezdése előtt gyűjtsük össze közösen, milyen jellemzőket, stílusjegyeket tanultunk a szimbolizmusról, az impresszionizmusról és a realizmusról. Jegyzeteljük a táblára a tanulók által összegyűjtött elemeket.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Bonacci editore, Roma, 1994.

Rudas János: *Önismerteti csoportok.* Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Bp. 1984.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	A gyerekeknek a kezükben lévő kártyán szereplő stílusnak megfelelően kell az udvarlás, randevú szituációját előadni.
Tanári instrukciók	<p>A feladat ismertetését frontális munkaformában kezdjük.</p> <p>Az osztályt 3 csoportra osztjuk. Minden csoport húz egy kártyát.</p> <p>A gyűjtés után adjunk a felkészülésre kb. 5 percet.</p> <p>A bemutatandó szituációt találjuk ki együtt, pl. a fiú elhívja a lányt moziba, fagyizni, sétálni, udvarol, bókol, a lány viszonozza stb.</p> <p>Osszuk ki a kártyákat, és indítsuk el a játékot. A felkészülési idő leteltével nézzük meg sorban az előadásokat. A figyelő két csapat feladata, hogy kitalálja, milyen stílusban játszódik a történet.</p> <p>Az előadások végén beszéljük meg a helyes megoldást, és azt, melyek voltak azok a jellemző jegyek, amelyekből ki lehetett találni az adott stílust.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Információ-rendszerzés, következtetés, együttműködés, szerep- és pozíciómeghatározás
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Heterogén kiscsoport
Módszerek	Beszélgetés, szerepjáték, prezentáció, megbeszélés
Eszközök	GYŰJTEMÉNY – Stíluskárttyák

REALIZMUS

IMPRESSZIONIZMUS

SZIMBOLIZMUS

ÖTSOROS

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Információk összegzése, komplex gondolatok, érzések kifejezése, reflektálás a szimbolista versekben előforduló vezérmotívumokra
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	A szimbolizmus és impresszionizmus Ady Endre
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Szimbolizmus Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Információtömörítés, szövegalkotás, gazdaságosság, koherenciateremtés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A feladat pármunkában is megoldható. Rendezhetünk a versekből „irodalmi műsort”. A versek humorosak is lehetnek.

MODULVÁZLAT

Tevékenység

Versírás a megadott paraméterek alapján a szimbolista költők leggyakrabban használt fogalmaiból

Tanári instrukciók

A feladatot frontális munkaformában kezdjük. A tanulók önállóan oldják meg a feladatot.

Megadott címekhez verset kell írniuk az ötsoros szabályai szerint.

Ismertessük a tanulókkal a versírás szabályait. Az első sor a téma egyszavas leírása, a cím, amit mi adunk meg. A második sor a téma kétszavas leírása, két melléknév. A harmadik sor a témával kapcsolatos cselekvéseket fejezi ki három szóban, igék vagy igenevek. A negyedik sor négyzavas kifejtés a témával kapcsolatos személyes érzésekről, gondolatokról. Az ötödik sor az első egyszavas szinonimája, mely a téma lényegét fejezi ki.

Példa:

Cím (1 főnév)	tanítás
Leírás (2 melléknév)	összetett, nehéz
Cselekvések (3 ige vagy igenév)	kihívó, aktivizáló, örömadó
Érzelem, gondolat (4 szó)	az új tudás magvetője

A lényeg újrafogalmazása (1 szó) nevelő

A versek írása közben figyeljünk, ha egy-egy gyerek elakad, segítsünk neki ötletadó gondolatokkal.

Kiemelt készségek, képességek

Érzelmek kommunikációja, empátia, szövegalkotás

Célcsoport /A differenciálás lehetőségei

Egész osztály

Munkaforma

Egyéni munka

Módszerek

Versírás, megbeszélés

Eszközök

MUNKAFÜZET 5. feladat

MUNKAFÜZET

5. FELADAT

Írjatok verset az „Ötsoros” szabályai alapján az alábbi címekkel!

Magány, Mámor, Ősz, Szerelem, Szépség, Nyomor

A vers címe:.....

SZÓLÁSOK

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Lexikai ismeretek gyakorlása, szóalkotás, fogalomalkotás. A helyes és helytelen információk elválasztása, lényegtömörítés
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Ady Endre versciklusok A Nyugat első nemzedéke
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Móricz Zsigmond: <i>Barbárok</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Fogalomalkotás, eredetiség, lexikonhasználat, együttműködés, alkalmazkodás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Hívjuk fel a tanulók figyelmét az együttműködésre. Közösén írjanak szólásokat, és a megfejtéseknél is dolgozzanak együtt, segítsék egymást.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Móricz Zsigmond: *Válogatott elbeszélések*. Európa Kiadó, Budapest, 1998.

Dávid Imre – Páskuné Kiss Judit: *Kommunikációs képességek fejlesztése az iskolában*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1998.

MODULVÁZLAT

Tevékenység

A tanulók a mű kijelölt részlete alapján szólásokat értelmeznek és gyűjtenek.

Tanári instrukciók

A feladat ismertetése frontális munkaformában történik.

Osszuk az osztályt négy csoportra, és ismertessük a feladatot.

A feladat első részében a tanulók önállóan dolgoznak a feladatlapon. Az idézett szövegben szólásokat kell keresniük, és azok mintájára a megadott szavakat szólásokkal definiálni. Adjunk a feladat megoldására kb. 5 percet.

A feladat első részét kiscsoportosan ellenőrizzük, kérjük meg az egy csoportban lévő diákokat, hasonlítsák össze és beszéljék meg a megoldásaikat.

A feladat második részében a csoportok közösen dolgoznak. Feladatuk, hogy minél több szólást gyűjtsenek össze a „menni” szóval, pl.: megy a hasa, felmegy benne a pumpa stb. A feladat második része versenyfeladat. Adjunk a gyűjtésre 5 percet.

Amikor letelt az idő, kérjük meg sorban a csapatokat, hogy olvassák fel, miket gyűjtöttek össze. Ha valamilyik csapatnál ugyanaz a szólás szerepel, ki kell húzniuk, és nem kapnak érte pontot. A játékot az a csapat nyeri, amelyik a legtöbb pontot, azaz a legtöbb olyan szólást gyűjtötte, ami másnak nem jutott az eszébe.

Kiemelt készségek, képességek

Fogalomalkotás, együttműködés, információ-rendszerelés

Célcsoport/A differenciálás lehetőségei

Egész osztály

Munkaforma

Heterogén csoport

Módszerek

Magyarázat, megbeszélés

Eszközök

MUNKAFÜZET 6–8. feladat

MUNKAFÜZET

6. FELADAT

Húzzátok alá, hány szólást találtok Móricz Zsigmond *Barbárok* c. elbeszélésének részletében!

„A vizsgálóbiztos vallatott.

Egyik rabot a másik után. Szó szóra ment, ez a szó a másikra hajzott, a veres juhászra lassan sereg lopás, gyilkosság igazolódott. Már megérett a kötél, mikor azt mondja a vizsgáló ember:

– Hát a Bodri juhász?

A veres ember szeme meg se rezdült.”

7. FELADAT

Hogyan tudnád szólásokkal elmondani az alábbi kifejezéseket?

Szorgalmas: .....

Okos: .....

Lusta: .....

Titokban tart: .....

Figyelmetlen: .....

8. FELADAT

Gyűjtsetek hasonlatokat a menni ige alakjainak használatával!

.....

.....

.....

.....

.....

HIÁNYOS MONDATOK...

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Hiányos mondatok kiegészítése, szövegértés gyakorlása, logika, szövegkohézió. A helyes és helytelen információk elválasztása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Ady Endre versciklusok A Nyugat első nemzedéke
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Móricz Zsigmond: <i>Barbárok</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Szövegértés, logika

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Közösen ellenőrizzük a lehetséges megoldásokat, kérjük önként jelentkezőket, hogy olvassák fel feladataikat.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Móricz Zsigmond: *Válogatott elbeszélések*. Európa Kiadó, Budapest, 1998.

Dávid Imre – Páskuné Kiss Judit: *Kommunikációs képességek fejlesztése az iskolában*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1998.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	A tanulók a mű kijelölt részlete alapján elemzik a kihagyás és elhagyás eszközét, megpróbálják a mondatokat kiegészíteni, és hasonló példákat gyűjtenek.
Tanári instrukciók	<p>A feladat ismertetése frontális munkaformában történik.</p> <p>Osszuk az osztályt 3 csoportra a differenciálás szempontjai szerint.</p> <p>A feladat első felében vizsgáljuk meg együtt a feladatlapon található idézetet, és beszéljük meg, milyen hatást ér el a szerző a befejezetlen mondatokkal. Ismételjük át közösen, amit a kihagyás és elhagyás típusairól tanultunk.</p> <p>A feladat második részében kérjük meg a diákokat, hogy végezzék el a csoportjuknak kiadott feladatot, önállóan.</p> <p>a) Az első csoport feladata, hogy egész mondatos párbeszédet írjon a Móricz-idézet párbeszédéből.</p> <p>b) A második csoport tanulói írjanak le egy ingerült vitát, csak hiányos vagy félbehagyott mondatokkal.</p> <p>c) A harmadik csoportban dolgozók írjanak rövid újságcikket kötőszavak nélkül.</p> <p>A feladat megoldására adjunk kb. 6-8 percet.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Fogalomalkotás, együttműködés, információ-rendszerelés, szövegértés, logika
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Heterogén csoport
Módszerek	Magyarázat, megbeszélés
Eszközök	MUNKAFÜZET 9-10. feladat

MUNKAFÜZET

9. FELADAT

Olvassátok el figyelmesen Móricz Zsigmond *Barbárok* című elbeszélésének részletét!

„Hát nem sült ki, mert csak feküdt a három ember és pipázott. Ültek, keresztbe vetett lábbal.

A vendéglátó gazda csak egyszer pillantott körül, akkor is úgy tett, mintha a nyáj után nézne, pedig azt nézte, hogy a botja kezügybe van-e?

- ...
- Hallod.
  - No.
  - Van neked egy szíjad?
  - Van.
  - Láttam tavaly búcsúkor, ki van verve rézzel.
  - Megvan.
  - Aztat kéne eladni.
  - Eladni?

- El.
- Nem eladó.
- Nem?
- Nem.
- Mír nem?
- Hát csak nem. Magamnak csináltam.
- Magadnak?
- Magamnak. Meg a fiamnak.
- Meg a fiadnak?
- Annak.
- Kettőtöknek?
- Hát.

Evvel újra tovább ültek. Aztán már egészen setét lett. Olyan hirtelen lett setét, mintha elfújták volna a gyertyát.

- Hát nem adod el?
- Mondtam.”

10. FELADAT

Írjatok egész mondatos párbeszédet a fenti Móricz-idézet párbeszédéből!

.....

.....

.....

.....

.....

ÍGY ÍRTOK TI

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Az irónia felismerése Karinthy Frigyes <i>Így írtok ti</i> című kötetének idézeteiben, definíciók megfeleltetése a tárggyal
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	A Nyugat első nemzedéke Babits Mihály életműve
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Paródia Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Összefüggés felfogása, konkretizálás, rendezés, helyzetfelismerés, információkezelés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Osszuk a diákokat két csoportra a fejlesztendő képességek szerint, és kérjük meg őket, hogy lássanak hozzá a feladat A-B részének kitöltéséhez.

Az A csoport diákjai keressék meg a szövegben és húzzák alá az ironikus és gúnyos részeket.

A B csoport diákjai a szöveggyűjtemény segítségével keressék meg a Karinthy-paródiák lehetséges kiindulópontjait, az eredeti művekben fellelhető jellemző vezérmotívumokat.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Karinthy Frigyes: *Így írtok ti*. Akkord Kiadó, Budapest, 2003.

Magyar értelmező kéziszótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	Szómagyarázatok megfejtése, ironikus szövegrészek azonosítása
Tanári instrukciók	A feladat megoldását frontális munkaformában kezdjük. A tanulók önállóan oldják meg a feladatokat. A leírásokról ki kell találniuk, melyik szerzőt jellemzi Karinthy. Ha mindenki készen van, ellenőrizzük a feladatot.
Kiemelt készségek, képességek	Szóértelmezés, szótárhasználat, csoportosítás, szöveg-tömörítés
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	A) az irodalmi eszközök felismerésében, megkülönböztetésében gyengébb képességű gyerekek B) szövegalkotásban gyengébb képességű gyerekek
Munkaforma	Frontális, páros, homogén csoport
Módszerek	Magyarázat, megbeszélés
Eszközök	MUNKAFÜZET 11. feladat, Szöveggyűjtemény

MUNKAFÜZET

11. FELADAT

Idézeteket olvashattok Karinthy Frigyes *Így írtok ti* című írásából. Az ironikus leírások, versrészletek szerzőket parodizálnak.

Írjátok a megfejtések mellé, melyik szerzőről van szó!

BARNA KIS LÁNY SZEMÉNEK A...

Barna kis lány szemének a lángja
Idetűzött szívem pitvarába,
Kis halacska szőke Tisza vizén,
Örömben akrát ugrok biz én.

Olyan az ő lelke, mint a rózsa,
De mint az a fehér, tiszta rózsa,
Fehér rózsa az én babám lelke,
Fehér galamb az ő nagy szerelme.

Barna kis lány, mikor megláttalak
Bennem mindjárt nagy szerelem fakadt,
Megláttalak New York kávéházban,
Mint harmat kökőrcsin-virágbán....

Megfejtés:.....

A TÖRPE-FEJŰEK

Nem dolgozni jöttem ide
Nem dolgozni jöttem ide
Törpe-fejű, mit akarsz tőlem?

„Ti vagytok az Új Undokak
Ti vagytok az Új Undokak
MenjeteK dolgozni ti is.”

Nehéz munka az enyém
Nehéz munka az enyém
Mi vagyunk az Új Undokak.

Felgerjedt szittya vérem
Felgerjedt szittya vérem
S rászóltam Törpe-fejűre:

De jött hozzám egy törpe
De jött hozzám egy törpe
S kérdezte, mit akarok?

Hát maga megalondult,
Hát maga megalondult,
Hogy mindent kétszer mond, kétszer mond?

Megfejtés:.....

ANTI K SZERELEM

„S megint előlről...”

A szeretőm fiús, görög leány,
Lányos, török fiú, ki egykor élt,
Ahol tajtékot Aagis öble hány.

És Athenben született auzgewélt,
De most közöttünk jár, bár ő egy antik,
Kihez ma lelkem esdve így beszélt:

„Ó kancsók kincse, ó görög romantik,
Orsók korsója, drágamívű borsó,
Akit szeretnek Bélák és a Bandik.

„Te tarfejü, tritóni, tarka torzó,
Dús, dőre dátum és dalos dativusz,
Post, penes, pone, praeter, ablativusz.

„Ki bűn borongva, barna, bús bajusszal,
Beteg bolyongó, béna bink balán...
És szólt a lány, gradus genitivusszal:

„Mi, hát nekem bajuszom van talán?”
S én szólék: Ó, kegyed mély mívű marha,
Ezt mondtam csak a széphanzás mián.

„De hogyha ezt nem érti, drága mirrha,
Egymáshoz nincs közünk, se végre mátul,
Kegyed nem készült, aztán hol az irka?

„Az ember végre még sincs csupa fábul,
Kegyed nem tudja, mi az asszonánc?
Eriggyen, mert rugok beléje hátul. –
(S megint előlről.)

Megfejtés:.....

PÜNKÖSDI KOLBÁSZ

Mennyei kolbászok
Döföldtek szívesen,

Gyémántlencsét rágott
Két fúrása szívemen

Hóttig heverészek,
Egyszer se hibázok,
Hótom után angyalokkal
Vígán parolázok.

Megfejtés:.....

„A SZEGÉNY KIS TROMBITÁS SZIMBOLISTA KLAPEC NYÖSZÖRGÉSEI” CÍMŰ CIKLUSBÓL

Mint aki halkán belelépett.

És jönnek távol, ferde illatok
Mint kósza lányok és hideg cselédek
Kiknek bús kontyán angyal andalog.
Mint aki halkán belelépett.

Mint aki halkán belelépett
Valamibe... s most tüszköl s fintorog
Mint trombiták és roppant trombonok
S a holdvilágnál szédelegve ferdül
Nehéz boroktól és aranyló sertül
Úgy lépek vissza mostan életembe
Mint kisfiú, ki csendes, csitri, csempe
S látok barnát, kókuszot, koporsót, képet –

Mint aki halkán belelépett.

Megfejtés:.....

KÖLTŐ PÜNKÖSDI ÉNEKE

Lankákon ballagok, alattam a szürcsölő trágya-
Lepte jó Föld szuszog, ballag velem, lép
Nagyokat öreg paraszt, botjára is támaszkod-
Va, integet felém, ahogy járok rajta
Kedvesemmel, olyan ez a homok, amin
Járok, dunántúli magyar föld,
Ráncosarcú, nagybajuszú, csipásszemű
Öreg, hümmög és krárog és köp
És ahogy ballagunk, billegünk,
Megállok, nem veszi észre
És kiballag ballagó lábam alól
És továbbsétál és én a levegőbe maradok.
És nézek utánna, nyetenye, riska hé,
Hová szaladsz, de nem fordul meg,
Így vádolok, kaszálva a légben,
Pünkösdre virradó magamtermette szarkaláb.

Megfejtés:.....

A) Húzzátok alá a szövegben azokat a részeket, amelyek szerintetek ironikusak, gúnyosak! Megoldásokat beszéljétek meg a párotokkal!

B) Szöveggyűjtemény segítségével keressétek meg a Karinthy-paródiák lehetséges kiindulópontjait, az eredeti művekben fellelhető jellemző vezérmotívumokat!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

MEGOLDÁS

Petőfi Sándor
Ady Endre
Babits Mihály
József Attila
Kosztolányi Dezső
Illyés Gyula

PARODIZÁLJUNK!

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Paródiák készítése és eljátszása Karinthy Frigyes <i>Így írtok ti</i> című műve alapján
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	A Nyugat első nemzedéke Babits Mihály életműve
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Paródia Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Szerepjáték, asszociáció

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Hívjuk fel a tanulók figyelmét, hogy bárkit választhatnak, híres embert, tanárt, olyan személyt, aki jól parodizálható. Egyre ügyeljenek, hogy senkit nem szabad megbántani, tehát kellő tapintattal oldják meg a feladatot.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Karinthy Frigyes: *Így írtok ti*. Akkord Kiadó, Budapest, 2003.
Magyar értelmező kéziszótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	Paródiák készítése, a tanult szerzők, esetleg tanárok, ismert emberek karikírozása
Tanári instrukciók	<p>A feladat megoldását frontális munkaformában kezdjük.</p> <p>Osszuk az osztályt 5-6 fős csoportokra. A csoportok létszámtól függően egyenlő számú kártyát kapnak, amelyeken tanult szerzők nevei vagy Joker látható. A csapatok feladata, hogy paródiát mutassanak be az adott szerzőről, vagy Joker esetében, válasszanak tetszés szerint valakit, akit el tudnak parodizálni.</p> <p>A játék menete az Activity játékhoz hasonló. Minden csapatból egy személy kapja meg a kártyát, neki kell bemutatnia a paródiát, a csapattársainak pedig kitalálni, kiről van szó. Erre két perc áll a rendelkezésére. Ha ennyi idő alatt a csapattársak nem találják ki, a többi csapat rabolhat.</p> <p>Minden helyes megoldás 2 pontot ér, a rabolt pontok 1 pontot érnek.</p> <p>A játékot az a csapat nyeri, amelyik a legtöbb pontot gyűjtötte.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Szerepjáték, asszociáció, megfigyelés, helyzetfelismerés, helyzetelemzés
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	
Munkaforma	Kiscsoportos, heterogén csoport
Módszerek	Szerepjáték
Eszközök	GYŰJTEMÉNY Szerepkártyák

GYŰJTEMÉNY

JOKER	JOKER	JOKER
JOKER	JOKER	JOKER
PETŐFI	ADY	KOSZTOLÁNYI
JÓZSEF ATTILA	REALISTÁK	SZIMBOLISTÁK
BABITS MIHÁLY	ARANY JÁNOS	MADÁCH IMRE

„VÉTKESEK KÖZT CINKOS, AKI NÉMA”

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Megvitatni, Babits <i>Jónás könyve</i> című műve kapcsán, mikor árulkodás és mikor erkölcsi kötelesség beszélni valamiről, ami bűnös.
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	A Nyugat első nemzedéke Kosztolányi Dezső életpályája
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Babits: <i>Jónás könyve</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Információ-rendszerzés, ítéletalkotás, alkalmazkodás, kompromisszum

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Kezdeményezzünk vitát, beszélgetést az elhangzottakról. Beszéljük meg, mit jelent az erkölcsi kötelesség. Ha a tanulóknak nincs elég ötlete, ajánljunk témákat. Pl. Elmondod-e a legjobb barátodnak, hogy láttad a párját valaki mással? Szólsz-e a boltban, ha valaki a szemed láttára lop? Stb.

Figyeljünk rá, hogy minden tanuló szót kaphasson. A kérdés problematikussága miatt figyeljünk az objektivitásra, moderátorként vezessük le a beszélgetést, vitát!

TÁMOGATÓ RENDSZER

Babits Mihály: *Jónás könyve*. Alexandra Kiadó, Budapest, 2001.

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Bonacci editore, Roma 1994.

13. FELADAT

Gyűjtsetek példákat olyan helyzetekre, amikor erkölcsi kötelesség beszélni olyanról, ami bűnös!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÉDES ANNA TÁRGYALÁSÁN

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Véleményalkotás, vád- és védőbeszéd prezentálása a műben fellelhető viselkedésformák kapcsán
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	A paródia Kosztolányi Dezső életpálya
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: vád és védőbeszéd Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Vita, érvelés, empátia, értékelés-bírálat, véleményalkotás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A csoportban kijelölhetünk jegyzőt, aki összegyűjti az előkerült érveket.

Ne térjünk ki a kényesebb kérdések elől sem, teremtsünk olyan légkört, amelyben a gyerekek őszintén megnyilatkozhatnak.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*. Talentum Diákkönyvtár, Akkord Kiadó, Budapest, 2005.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	A művel kapcsolatban feltett gondolkodtató kérdésekre azonnali válasz adása, véleményalkotás a „letesszük a garast” módszer alkalmazásával. Gondolatok kifejtése szóban és írásban.
Tanári instrukciók	<p>Osszuk a gyerekeket két csoportba a két dilemmának megfelelően, majd alkossunk belőlük kis csoportokat. Ismertessük a diákokkal a módszer lényegét.</p> <p>Minden diáknak el kell mondani az adott témakörrel kapcsolatos gondolatait, a csoportbeosztástól függően szóban vagy írásban. Ez lehet vád- vagy védőbeszéd jellegű. A felszólalás sorrendje mindegy, de aki szólni kíván, annak le kell tennie a tollát, a „garast” az asztal közepére.</p> <p>Az első diák kifejti a véleményét, felveszi a tollát, majd átadja a szót valaki másnak. Aki megkezdte a véleménye kifejtését, leteszi a tollát középre. Egy körben minden csoporttag csak egyszer szólhat meg. Addig folytatjuk ezt, amíg a csoporttagoknak van mondanivalójuk.</p> <p>Ha mindkét csoport befejezte a vitát és az érvek összegyűjtését, kérjük meg őket, hogy ismertessék a másik csoport diákjaival, milyen döntést hoztak.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Véleményalkotás, érvelés, együttműködés a társakkal
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	
Munkaforma	Heterogén kiscsoport
Módszerek	Beszélgetés, vita
Eszközök	GYŰJTEMÉNY kérdéskártyák

GYŰJTEMÉNY

A két csoport az alábbi két kérdéskártyát kapja:

Feladat: Vádbeszéd kidolgozása

A Vádlott: Édes Anna – bűnös

A vád: Vizyék meggyilkolása

Feladat: Védőbeszéd kidolgozása

A Vádlott: Édes Anna – nem bűnös

A vád: Vizyék meggyilkolása

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ ÉLETPÁLYA-PÁLYAKÉP

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Egy életpálya áttekintése, az életpálya jelentősebb eseményeinek, fordulatainak megállapítása Kosztolányi Dezső korszakra jellemző műveinek vázlatos leírása alapján
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Kosztolányi Dezső: <i>Édes Anna</i> A ballada
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: Kosztolányi életpályája Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Információ-rendszerezés, jelöletlen ok-okozati kapcsolatok feltárása, ismeretalkalmazás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Érdeemes a feladathoz hasonló módon más emberek, tudósok, művészek, de akár hétköznapi személyek, pl. személyes ismerősök életpályáját megvizsgálni hasonló metódussal, melyek az életpályának azok az eseményei, amelyek mérföldköveket jelentettek az illető pályáivében.

Arról is lehet beszélni, hogy valakinek, akinek nem művek jelzik életének nagyobb állomásait, milyen jellemző események bizonyítják, hogy fordulatot vett az élete.

TÁMOGATÓ RENDSZER

<http://web.t-online.hu/ilegeza/index.html>

MODULVÁZLAT

Tevékenység

Kosztolányi Dezső életpályájának kronológiai feldolgozása, a korszakra jellemző művek vázlatos leírása alapján.

Tanári instrukciók

A feladatot frontális munkaformában, párokban végezzük.

A feladat elkezdése előtt foglaljuk össze, mit nevezünk életpályának, melyek lehetnek egy életpálya fordulatainak jelzői, ezután konkretizáljuk a feladatot, és Kosztolányi korszakairól, pályaképe főbb jellemzőiről végzünk kutatómunkát.

Adjunk a gyerekeknek kb. 5-8 percet, hogy elolvassák a feladatlapon található művek tartalmi leírását. Hívjuk fel a figyelmüket, hogy próbálják a lényegét kiszűrni.

A tartalmakhoz nincsenek címek megadva, így csak a jellemző motívumok alapján kell a helyes sorrendet megtalálniuk.

Amikor az olvasással készen vannak, elkezdhetik a feladatlapon található kronológiai sáv kitöltését.

Az ellenőrzéskor figyeljünk rá, hogy mindenki szót kap hasson. Önként jelentkezők helyett mi válasszuk ki, melyik tanuló olvassa fel a megoldásokat.

Kiemelt készségek, képességek

Információ-rendszerzés, jelöletlen ok-okozati kapcsolatok feltárása, ismeretalkalmazás

Célcsoport /A differenciálás lehetőségei

Egész osztály

Munkaforma

Frontális, páros

Módszerek

Heterogén csoport

Eszközök

MUNKAFÜZET 14. feladat

MUNKAFÜZET

14. FELADAT

- I. Olvasd el az alábbi Kosztolányi-művek rövid tartalmát! Állapítsd meg, melyik műről van szó, és helyezd el a Kosztolányi életmű szalagján! Ha nem ismered fel a mű pontos címét, keress utaló jeleket, amelyek segítségével megállapítható a megfelelő korszak.
- II. Írd be a táblázatba Kosztolányi korszakait!

1. Az ..... az ifjúság szimbóluma, a végtelennel, az egekkel kacérkodó fiatalságláznak, mindent tipró indulatnak, féktelen szabadságakarattal a jelképe. „Szép”, mert fénylő, csillogó, dús a ragyogásban; és riasztó, mert sárkánytestű. Csodálni való, magával ragadó, úsztatja a tekintetet, és mégis gyűlöletes, mert jelzése, parancsoló istene az elmúlásnak.
2. Kosztolányi talán azért vonzódott Freudhoz, mert maga is különös pszichológiai alkat volt. Ez magyarázza legjobb elbeszéléseit, az .....sorozatot. A címszereplő Kosztolányi alteregója, hasonmása, aki megőrzi a *Boldog szomorú dal*ban elveszett „kincset”: a fiatalság vadságát, anarchikus lázadását, korlátot nem ismerő féktelenségét. A játékos, romantikus életvitel – amitől őt a polgárosodó jólét elvonta – a címszereplő történetében él tovább: a rossz, a züllött, a bohém költő arcát vállalja az alterego, Kosztolányi, az író viszont főszereplője szemével tekinthet az életre, szerelmeire, kalandjaira, utazásaira és az irodalmi életre.
3. Az ..... a szokásosnál is összetettebb problematikát kínál. A krisztinavárosi kis cselédlány története, aki a kommün után kerül a magas rangú, méltóságos Vízny család szolgálatába, aki mintacselédé válik, szinte már a cselédlány ideáljává, akiről megindul a legendaképződés, kilenc hónapi tökéletes szolgálat után brutális módon meggyilkolja gazdáit. A regény egyszerre és egységben nyújtja a kommün és az ellenforradalom, a fehérterror és a vörösteror rajzát, a rendszerváltás egy történeti, de általánosítható modelljét, az úr-cseléd viszony aprólékos, meghatározó bensőségességű rajzát, a kiszolgáltatottság anatómiáját, az egyéniség kiüresedésének, a „géppé válásnak” pszichológiai és mélypszichológiai analizisét, a „keresztény kurzus” mélyreható bírálatát, egy tartózkodóan szkeptikus történelem-szemléletet, az action gratuite Gide által „felfedezett” módszerének világirodalmilag is példátlanul magas szintű megvalósítását és elmélyítését, valamint feledhetetlen, „élő” figurák csodálatos galériáját, élén a magyar irodalom egyik, esettségében is legvonzóbb, legmeghatóbb nőalakjával, a címszereplővel.
4. Ebben a műfajban valósult meg a legteljesebben költő és prózaíró jelenlétének remek egyensúlya, amelyben hol álarcok mögé bújva, hol pedig meztelenül nyilatkozik meg a „homo aestheticus” humanizmusa, végtelen érzékenysége és részvéte minden emberi jelenség iránt, amellyel oly mélyen belelátott boldogtalan testvérei, a szenvedők, a hajótöröttek, az életből száműzöttek szívébe, s amely „egy idegen életet is éppoly végzetesen szükségesnek érez, mint az önmagáét”.
5. Kosztolányi ebben a művében újra nagy mestere az ellenpontozásnak. A regény eszmeiségében rejtve őrizi a romantika szépségkultuszának nagy újdonságát, a fölfedezett „rút” ellentmondásos gazdagságát. Kosztolányit ebben a regényben elsősorban az emberi dráma ragadja meg, amit lírai sejtelmességbe von ezeknek az előregedett, vidéki kismagyaroknak merengő melankóliája, engesztelhetetlen, kijátszott boldogságvágya. A tragédia mögött mindig ott van az eszme, és a .....ban ez most az esztétikai életforma választásának tragikus lehetetlenségét mutatja, a szépért ágaskodó akarat korlátait, melynek vad mozdulatai hol a sorsba, hol a társadalomba ütköznek.
6. Kosztolányi korai költészetének legsikerültebb kötete az 1910-ben megjelent ....., mellyel lírájának leg gazdagabb forrása fakadt föl: az örök gyermek egyszerű érzékeléseiből eredő, eleven hangulatiság, a homályos ösztönök és bizonytalan félelmek szorongása, a rideg felnőtt világtól a gyermekkori emlékeibe való visszahúzódság vágya, az ártatlanság hamva. Vagyis ahogy maga írja a ciklus nyitó versében: „cikázva lobban sok-sok ferde kép / és lát, ahogy nem látott sose még” (*Mint aki a sínek közé esett*). Ehhez az életérzéshez és látáshoz társul az impresszionisták pillanat-rögzítő szándéka, a sugallatok megérezkítése, a metaforikus jelbeszéd, a szimbolizmus jelentéstöbblete.
7. Kosztolányi első regénye egy házasság drámája, de a mű túlnő a téma közvetlen lehetőségein, sőt igazán fontosnak azt érezzük benne, ami az apró tragédia háterszágát, magát a világot festi meg. Kísérlet ez a mű, első próbálkozás, melyben mégis megtalálható a későbbi remekművek világának számos eleme. Kosztolányi úgyszólván csak az apróságokra figyel, minden mondatot, szituációtörédeket olyan pontosan, sokoldalúan kidolgoz, megmintáz, hogy bármelyikből vers is születhetne; regénye így számtalan mikroműalkotás foglalata egyszersmind. Már ebből az első munkából kiderül, hogy vérbeli regényíró forgatja, rendezgeti ezeket a miniatúrákat, mert nem szabadlják szakaszossá a művet, hanem az egész részeként is tökéletesek tudnak lenni, anélkül, hogy elveszítenék azt a fényüket, ami kiszakítottágukban is teljessé sugározza őket.

MEGOLDÁS

1. Aranysárkány
2. Esti Kornél
3. Édes Anna
4. Novellák
5. Pacsirta
6. A szegény kisgyermek panaszai
7. A rossz orvos

ÚJSÁGÍRÓK

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Újságcikkek írása a megadott paraméterek alapján
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	11. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Móricz Zsigmond: <i>Barbárok</i> Babits Mihály pályaképe
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: A Nyugat első nemzedéke Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	Kérdésfeltevés, empátia, véleményalkotás, információ- mörítés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A feladatot a tanulók önállóan oldják meg. A feladat ismertetését frontális munkaformában kezdjük.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	A tanulók újságcikkeket írnak a „lógás” témájában a munkafüzetben megadott paraméterek alapján.
Tanári instrukciók	Osszuk a diákokat 5 csoportra, mindegyik csoportban dolgozó tanulónak más lesz a feladata. A cikkek megírása előtt ismételjük át közösen, amit a publicisztikáról, a stílusjegyekről tanultunk. Adjuk meg a tanulóknak a témát, és hagyjunk a feladatra kb. 10 percet. Ellenőrizzük közösen a megoldásokat, kérjünk önként jelentkezőket az egyes megoldások felolvasására.
Kiemelt készségek, képességek	Véleményalkotás, helyzetfelismerés, kérdésfeltevés
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	
Munkaforma	Egész osztály, egyéni munka
Módszerek	Beszélgetés, szerepjáték
Eszközök	MUNKAFÜZET 15. feladat

MUNKAFÜZET

15. FELADAT

- Írj cikket az iskolákban előforduló lógásokról a megyei napilap számára. A napilap széles rétegeket érdeklő napi politikai, gazdasági és társadalmi eseményekről tájékoztat.
- Képzeld magad a Nyugat nemzedékébe tartozó újságírónak. Írj cikket az iskolákban előforduló lógásokról a Nyugat számára!
- Írj cikket az iskolákban előforduló lógásokról egy bulvárlap számára! A bulvárlap szenzációra épít, stílusa nem túl igényes.
- Írj cikket az iskolákban előforduló lógásokról az iskolaújság számára! Stílusa az olvasóközönséget célozza, témája aktualitást dolgoz fel.
- Írj cikket az iskolákban előforduló lógásokról a pedagógus folyóirat számára! A folyóirat szakmai oldalról közelíti meg a témát, nyelvezete igényes, tudományos.